

ПРЕЈУДИЦИЈЕЛНИ ЗАХТЕВ

Суд је дужан да одлучи о спорном праву или правном односу од ког зависи основаност захтева за чинидбу, без обзира да ли је такав захтев постављен.

Из образложења:

"Тужиоци су поднели тужбу са захтевом да им тужена омогући да раде на пословима на која су постављени појединачним решењима председника тужене општине од 15.12.2008. године. У току поступка тужена је оспорила њихов радно правни статус, због чега су они, 16.9.2013. године, поднели захтев за утврђење да такав правни однос постоји међу парничним странкама.

Одредбом члана 195. став 1. Закона о парничном поступку прописано је да ако одлука о спору зависи од тога да ли постоји или не постоји неки правни однос који је у току парнице постао споран, тужилац може, поред постојећег, да истакне захтев да суд утврди да такав однос постоји, односно да не постоји. Дакле, захтев за утврђење постојања неког правног односа, који није предмет спора, а од кога зависи одлука о тужбеном захтеву, не представља тужбу за утврђење у смислу члана 194. ЗПП, с обзиром да у овом случају није потребно доказивати постојање правног интереса за подношење таквог захтева, јер је самим законом предвиђен процесно правни интерес за подношење декларативног захтева у спору по кондемпнаторној тужби. Услов за постављање овог захтева је управо да је међу парничним странкама постало спорно да ли постоји право или правни однос из кога тужилац црпи своје право да потражује чинидбу, која је предмет тужбеног захтева. О постојању, односно непостојању овог – условљавајућег правног односа, суд пред којим тече парница, одлучује на захтев странке (уколико је стварно надлежан да одлучује о таквом спорном правном односу). Међутим, примена правила да се само код доспелих захтева може поднети тужба (са захтевом) за чинидбу, а не и код оних који се заснивају на спорном праву или правном односу, условила је нужност решавања прејудицијелног захтева, што даље значи да (условљавајући) спорни правни однос може бити такве природе да је суд дужан да о њему одлучи, без обзира на постојање таквог захтева странке.

У конкретном случају тужиоци су поднели кондемпнаторну тужбу са захтевом да им тужена омогући рад на одговарајућим радним местима (пословима) на која су постављени решењима од 15.12.2008. године, сматрајући да јесу у радном односу код тужене, што им је тужена у току поступка оспорила. У таквој ситуацији, да би донео одлуку о основаности тужбеног захтева, суд је морао претходно утврдити да ли су тужиоци у радном односу код тужене, што значи да је морао одлучити о њиховом радно-правном статусу и без подношења таквог захтева од стране тужилаца. Из наведеног произилази да се овакав захтев тужилаца не може сматрати тужбом за утврђење да су засновали радни однос код тужене, у ком случају је подношење тужбе везано за материјално правне рокове предвиђене законом који регулише радне односе, већ се ради о прејудицијелном захтеву, као правном питању, о ком, како је речено, суд мора да одлучи и без захтева странака, да би могао донети одлуку о захтеву за чинидбу – да им тужена омогући да раде. Околност што су тужиоци поставили захтев да одлука о њиховом радном правном статусу чини саставни део изреке судске пресуде (инцидентни захтев за утврђење), није од утицаја на другачију оцену правне природе оваквог захтева тужилаца, већ утиче само на подобност за правноснажност и овог дела изреке, у ком случају је одлука о овом правном односу за странке обавезујућа у сваком случају, а не само у овој правној ствари.

Имајући у виду изнето, другостепени суд погрешно закључује да су тужиоци захтев за утврђење да су у радно-правном односу код тужене, морали поднети у року прописаном чланом 195. став 1. Закона о раду, јер овакав захтев представља претходно питање за одлуку о тужбеном захтеву - да им тужена омогући рад на тим пословима, о чему је суд морао одлучити и без постављеног захтева тужилаца, па како је побијаном одлуком захтев за утврђење постојања радно-правног односа погрешно одбачен, као неблаговремен, Врховни касациони суд је, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у изреци."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев2 471/2018 од 20.12.2018. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 3.7.2020. године)